

Vår dato
29.08.2016

Vår referanse
16/00213-2

Saksbehandler
Vidar.L.Haanes@mf.no

Deres referanse
15/5739 - 6 JM782
(16/20503)

Kirkerådet
Postboks 799 Sentrum

0106 OSLO

Høringsvar - Regler for Kirkelig utdanningscenter nord

Det teologiske menighetsfakultet (MF) takker for mulighet til å delta i høringen om Kirkelig utdanningscenter nord/Girkolaš Oahpahusguovddáš Davvin (KUN), som skal overføres til det nye rettssubjektet Den norske kirke.

Det sies i høringsbrevet at det ikke er knyttet spesielle spørsmålsstillinger til høringen, og at vi bes om å svare på fritt grunnlag. MF vil i det følgende legge frem noen konkrete merknader og noen overordnede problemstillinger knyttet til høringsdokumentet, både til innledningen, kommentarene og til selve regelverket. Alt i alt har vi problemer med å forstå helt konkret hva høringsnotatet vil uttrykke, og hva Kirkerådet ønsker med KUN. Det er nok derfor flere spørsmål til høringen enn høringsvar fra MFs side denne gang.

Spørsmål til høringsnotatet

Vi er klar over at et viktig premiss for etableringen og videreføringen av KUN er behovet for et kirkelig utdanningscenter i nord, for å bidra til rekruttering til kirkelig tjeneste i landsdelen. Vi har stor forståelse for dette anliggendet, rekrutteringssituasjonen tatt i betraktning.

Det er likevel en rekke spørsmål vi stiller i dette høringsvaret:

- Hvilke mål og visjoner har Kirkerådet for utdanning til kirkelig tjeneste generelt?
- Ønsker man å fastholde de krav og det nivå som man har stilt til utdanning av prester, kateketer, kantorer og diakoner, og som de øvrige utdanningsinstitusjonene forholder seg til?
- Tenker man at det kan stilles lavere krav til slik utdanning i Nord-Norge?
- Hva er Kirkerådets syn på forholdet mellom den ordinære utdanningsvei (cand.theol., master i diakoni eller master i kirkelig undervisning) og tilbud om deltids praktisk-teologisk utdanning for kandidater som allerede har en mastergrad som ekvivaleres med den utdanning som kreves for tilsetning i tjeneste i Den norske kirke?

Vi vil først gjenta hva vi skrev i høringsuttalelsen til Kulturdepartementet (1. juli 2015), om **Ny organisering av Det praktisk-teologiske seminar:**

I utgangspunktet vil MF være varsom med å gi råd om KUNs plassering og fremtid. Vi vil bemerke at departementet har lagt føringer for Den norske kirkes finansiering av KUN som etter vår mening kan diskuteres. Slik det nå er formulert, vil vi kunne oppleve at KUN inntar samme rolle som PTS har gjort, som en særskilt «kirkelig» institusjon som favoriseres både praktisk og økonomisk. Det vil vi advare mot.

KUN kan også brukes som et senter for den type rekruttering, praksis og praksisveiledning som trengs for Nord-Norge, i samarbeid mellom Kirkerådet, Bispemøtet og utdanningsinstitusjonene.

Departementet fremhever dog at det «vil ligge til kirken å vurdere om det på lengre sikt kan være aktuelt å foreta organisatoriske sammenknytninger mellom ulike kirkelige virksomheter og tiltak som KUN, VTP, Liturgisk senter, og deler av det faglige utviklingsarbeidet som i dag er organisert som en del av Kirkerådets og bispedømmenes administrasjoner». Vi vil fra vår side anbefale at man her trekker inn også MF i slike samtaler, selv om slik anbefaling snarere skal rettes til Den norske kirke enn til departementet.

Hva skal KUN være?

Det kommer ikke tydelig frem hva KUN er og skal være etter overføring til Den norske kirke. KUNs nåværende status og rettigheter, knytter til samarbeidsavtaler, studiepoengproduksjon og grader, er ytterst komplisert og delvis knyttet til unntaksbestemmelser. Men visjonen om «Seminarets virksomhet», som det fortsatt heter på s. 6 i kommentarene, er både å tilby utdanning til prester og andre faggrupper i kirken, samt drive etter- og videreutdanning, forskning, formidling og rekruttering. Det sies også (kommentar til § 3) at senteret skal ha status som en akademisk institusjon og følge praksis for universitets- og høyskolesystemet i Norge.

Er man klar over hvor mye ressurser som kreves for å drive utdanning på høyskolenivå av tilstrekkelig og godkjent kvalitet, og at disse krav ikke bare stilles til den institusjonen som gir studiepoengene, men også til samarbeidspartneren?

Det hevdes (s.2) at «Det innebærer at det kan gis full preste-, kantor-, diakon- og kateketutdanning i landsdelen». MF stiller seg spørrende til hva Kirkerådet mener med «full utdanning» og hvordan dette skal ses i sammenheng med de utdanningskrav som Kirkemøtet har stilt til vigslede tjenester i Den norske kirke, som prest, diakon, kateket og kantor.

Allerede i den nåværende ordning, med KUN underlagt PTS, som i samarbeid med TF/UiO gir studiepoeng og tildeler graden, er det tvilsomt om man kan sies å ligge innenfor regelverket. Det er de tre institusjonene som har rett til å tildele cand.theol.-graden, som kan gi (individuelle) ekvivaleringer, og tildele graden til enkeltpersoner. Gjennom en særskilt ordning har TF/UiO tildelt

cand.theol.-graden til kandidatene fra UiT/KUN, under forutsetning av at bemanningen i teologi på UiT har vært tilstrekkelig, noe den i lange perioder ikke har vært. Avtalen med UiO/TF fra 2014 vil jo nå falle bort, og det er vanskelig å se hvordan en gjennomgang fra NOKUTs side vil komme heldig ut. Det er nemlig ikke tilstrekkelig å ha avtaler med akkrediterte (poenggivende) institusjoner.

I notatet heter det:

KUN kan ikke på selvstendig grunnlag utstede studiepoeng. Formelt sett gis studiepoengene av den studieinstitusjonen det er gjort avtale med knyttet til de ulike fagutdanningene.

Videre:

«Teologisk fakultet ved Universitetet i Oslo (TF) gav i første omgang en midlertidig godkjenning for den samlede utdanningen ved Universitetet i Tromsø. For permanent godkjenning satte TF som krav at Universitetet i Tromsø (nå Norges Arktiske Universitet) opprettholdt tre stillinger i teologi, at KUN og Institutt for Humaniora og religionsvitenskap drev fagutvikling som klart tydeliggjorde at det skjer en profesjonsdannelse gjennom hele studieløpet, og at KUN styrket deltidstilbudet for studieretning prest. Som en følge av at disse kravene var oppfylt gav TF 1. juli 2014 en permanent godkjenning av mastergrad i religionsvitenskap, studieretning teologi ved UiT og praktisk-teologisk utdanning fra KUN som likeverdig med cand.theol.-graden. Godkjenningen medfører at studenter som har fullført mastergrad i religionsvitenskap/teologi ved Universitetet i Tromsø og praktisk-teologisk utdanning ved KUN, oppfyller kravene til å kunne tilsettes som menighetsprest i Den norske kirke.» (s. 2)

Denne saken har vært drøftet gjentatte ganger i det norske, teologiske fakultetsledermøtet (TF, MF, MHS). Det er, som allerede nevnt, bare institusjoner som har rett til å tildele en grad, for cand.theol.-graden MF, UiO, VID/MHS, som kan ekvivalere annen utdanning på individuell basis, og tildele en grad på grunnlag av dette. Det hevdes at TFs generelle godkjenning av UiT/KUN-utdanningen ble gjort permanent fra og med 1. juli 2014 som ekvivalent til cand.theol.-graden. Men denne ordningen er neppe i tråd med NOKUTs reglement (*Studietilsynsforordningen*) eller Kunnskapsdepartementets forståelse av rett til å dele ut grader.

KUN har altså ikke selv rett til å tildele studiepoeng på noen av de utdanningsområdene de tilbyr, selv om man fremstår som en institusjon som gir utdanning til diakoner, prester, kateketer og kantorer. Spørsmålet er da om universiteter og høyskoler, som har akkreditering til å tilby slike utdanninger, har rett til å delegere så store deler av studieløpet til en samarbeidspartner som selv ikke har rett til å tilby høyere utdanning.

MF har blant annet måtte avslutte utdannings samarbeid med Institutt for sjelesorg, fordi samarbeidsmodellen ikke lenger oppfyller gjeldende krav. Vi har videre inngått et samarbeid VID for felles mastergrad i diakoni, fordi vi sammen står sterkere når det gjelder studentmasse, fagmiljø og kvalitet.

Selv om UiT har godkjenning for mastergrad i rel.vit/ teologisk studieretning, har de ikke rett til å tildele cand.theol.-graden. Men eksamener avlagt i praktisk teologi, eller det som i utredningen kalles

«praktisk-kirkelig» undervisning (diakoner og andre) vil måtte gi godkjente studiepoeng. Hvem gir da disse studiepoengene, og på hvilket grunnlag?

Etter en kartlegging i 2014, har NOKUT avskiltet eller gitt tidsfrist for å rydde opp på en rekke studietilbud det siste året, deriblant hele åtte studietilbud fra Høyskolen i Østfold.

(Se <http://www.nokut.no/no/Nyheter/Nyheter-2016/Atte-utdanninger-ved-Hogskolen-i-Ostfold-ikkje-godkjent/#.V8QcyE3r1jU>)

Med eksternt samarbeid om studier mener NOKUT:

1. Samarbeid om studier med aktører som ikke selv har faglige fullmakter til å tilby høyere utdanning i Norge etter uhl. § 1-2 første ledd jf. § 3-1 første ledd tredje setning. (Dette er og vil trolig fortsatt være tilfellet for KUN)

2. Samarbeid om studier med institusjoner som kan gi høyere utdanning i Norge etter uhl. §1-2 første ledd jf. § 3-1 første ledd tredje setning, men ikke på det nivået og/eller i det fagområdet som samarbeidet omfattes av.

Så vil man kunne svare at KUN tilbyr den nødvendige, praktisk-teologiske og praktisk-kirkelige utdanning for en tjeneste i Den norske kirke, som da kommer i tillegg til den teoretiske utdanning studentene har fått ved andre studiesteder, enten dette er en master i rel.vit/studieretning teologi ved UiT/Norges arktiske universitet, eller tilsvarende for diakoner, kateketer og kantorer ved andre høyskoler og universiteter.

Men hvordan tenker man egentlig om KUNs relasjon til UiT Norges arktiske universitet på den ene side, og til Den norske kirke på den annen side. Dette forholdet blir ytterligere komplisert ved at KUN ikke bare utdanner prester, men tilbyr utdanning til flere kirkelige profesjoner, og da i samarbeid med en rekke ulike institusjoner – som hver enkelt skal garantere for kvaliteten av utdanningen som tilbys ved KUN, og tildele studiepoeng. For teologenes del kan en forsvare arbeidsfordelingen mellom KUN og UiT med at dette er den tradisjonelle måten å dele inn teologifaget på fra Schleiermacher av. Men det er vanskeligere å forstå at de øvrige profesjonene trenger den fagligheten KUN tilbyr, mer enn de trenger fag som kirkehistorie, kristen dogmatikk og bibelfag.

Vi stiller videre spørsmålsteget ved hvordan betegnelsene ”praktisk-kirkelig” og ”praktisk-teologisk” utdanning brukes i høringsdokumentet. Skillelinjene mellom kirke og akademisk går ikke mellom teoretiske og praktiske fag.

Her vil vi også stille spørsmål ved forslag til regler for KUN, der styret, oppnevnt av Kirkerådet, bl.a. skal ha overordnet ansvar for den faglige virksomhet, og skal selv vedta studieplaner og eksamensreglement (§3). Man kan spørre om ikke dette er et ansvar som påligger den institusjon som reelt sett er faglig ansvarlig gjennom å gi studiepoeng.

Fremstilling av cand.theol.-utdanningen

MF mener til sist at høringsdokumentets fremstilling av gjeldende teologiutdanning fremstår som noe utdatert. MF og VID har tilknytning til Den norske kirke gjennom sine vedtekter (knyttet til Dnk's evangelisk-lutherske bekjennelse). Sammen med UiO/TF, er de også frie akademiske institusjoner, som utformer sine programmer på selvstendig grunnlag. Samtidig har de en rekke bånd til Den norske kirke: De er nevnt i Kirkeloven, representert i Kirkemøtet og i en lang rekke kirkelige utvalg, og de teologiske professorene har stemmerett ved bispevalgene. Og vi mener at det ligger i sakens natur at profesjonsprogrammene utformes slik at den teologien som formidles er anvendelig som profesjonskunnskap i prestatjenesten.

Utviklingen i retning av helhetlige, fullintegrerte profesjonsprogram har tydeliggjort at den gamle inndelingen av teologien mellom teoretiske og praktiske fag ikke gjelder lenger.

Et annet viktig utviklingstrekk de siste årene er tydeliggjøringen av en ordinasjonslinje, med *Veien til prestatjeneste*, der det nå utredes om det også bør bli en egen *Veien til vigslet tjeneste*. Dette har klargjort relasjonen mellom et akademisk og kirkelig løp frem mot kirkelig tjeneste.

MF ønsker alle disse endringene velkomne, og mener at de bidrar til å klargjøre forståelsen av teologi som profesjonsfag, og klargjøre relasjonen mellom kirken og academia. Vi mener at den fordelingen som nå er mellom MF/ TF/VID på den ene siden, og Bispemøte/Kirkemøte med *Veien til prestatjeneste* på den annen, er en stor styrke, også sammenlignet med hvordan presteutdanning er organisert i andre land.

Med unntak av økonomi, har MF derfor stilt seg bak overføringen av PTS til Universitetet i Oslo, fordi dette styrker den integrerte modell for det teologiske profesjonsstudiet.

Konklusjon

Kravene til høyere utdanning blir stadig strengere, og vi har vanskeligheter med å se at KUN kan oppfylle de krav og forventninger som stilles til høyere utdanning og forskning – også for de kirkelige profesjonsutdanningene.

Vi har videre vanskelig for å se at KUN, under eierskap av Kirkerådet, har tilstrekkelige ressurser til å nå de mål man har satt seg i det foreliggende høringsnotat og de foreslåtte regler.

Med hilsen for
Det teologiske menighetsfakultet

Vidar Leif Haanes
rektor

Fredrik Saxegaard
praktikumsleder